

CS
3
(64)

CS Z-3(2,64)

Učební osnovy středních všeobecně vzdělávacích škol : zeměpis /
Ministerstvo Školství a Kultury. - 2., nezmen. vyd. - Praha : Státní
Pedag. Nakl., 1964. - 16 S., : Tab.
Einheitssacht.: Lehrplan <Česka Republika> / Geographie / 1964
Als Ms. gedr.
Ed. číslo OS-52

37325

Georg-Eckert-Institut BS78

1 234 097 9

Ediční číslo

OS - 52

Učební osnovy
středních všeobecně vzdělávacích škol

ZEMĚPIS

Schváleno výnosem ministerstva školství a kultury
ze dne 10. května 1961, čj. 22 751/61-II/1

Státní pedagogické nakladatelství, n.p.

Praha 1964

"Lehrpläne der Oberschulen" - GEOGRAPHIE

Praha: Státní pedagogické nakladatelství
1964

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

37 325

ČS
Z-3 (2164)

Učební plán střední všeobecně vzdělávací školy

(Základní typ s volitelnými předměty)

	Ročník			Celkem
	I.	II.	III.	
Český jazyk a literatura	4	3	3	10
Ruský jazyk	2	2	2	6
Další živý jazyk	3	2	3	8
Občanská výchova	1	1	1	3
Dějepis	2	2	2	6
Zeměpis	2	2	-	4
Matematika	4	4	4	12
Fyzika	3	3	4	10
Chemie	2	2	2	6
Biologie	2	2	2	6
Tělesná výchova	3	3	3	9
Základy výroby 1)	8	8	8	24
Volitelné předměty:2/				
Deskriptivní geometrie	-	2	2	4
Praktická cvičení 3)	-	2	2	4
Výtvarná výchova	-	2	2	4
Hudební výchova	-	2	2	4
Konverzace	-	2	2	4
C e l k e m	36	36	36	108
Nepovinné předměty: 4)	2	2	2	6

Matematika
 Konverzace v živém jazyce
 Latina
 Geologie a mineralogie
 Technické kreslení
 Praktická cvičení 3)
 Výtvarná výchova
 Hudební výchova
 Sportovní hry
 Poznámky:

- 1) Z toho zpravidla 1 den 6 hodin výrobní práce v podniku. Souviselá praxe v I. ročníku 18 dní, ve II. ročníku 18 dní po 6 - 8 hodin.
- 2) Žák si volí jeden z předmětů, výjimečně i dva. (Viz příloha k Věstníku MSK č. 12 z 10. února 1961 "Pojetí obsahu škol druhého cyklu".)
- 3) Zavádějí se praktická cvičení z fyziky, chemie, biologie, případně z fyziky a chemie nebo z chemie a biologie.
- 4) Žák se může přihlásit do jednoho nepovinného předmětu, popřípadě do dvou, jsou-li jedním z nich sportovní hry.

Pokusné varianty učebního plánu
střední všeobecně vzdělávací školy

Z a m ě ř e n í:	Matematicko-fyzikál- ní				Chemicko-biologické			
	I.	II.	III.	Celkem	I.	II.	III.	Celkem
Český jazyk a literatura	4	3	3	10	4	3	3	10
Ruský jazyk	2	2	2	6	2	2	2	6
Další živý jazyk	3	2	3	8	3	2	3	8
Občanská výchova	1	1	1	3	1	1	1	3
Dějepis	2	2	2	6	2	2	2	6
Zeměpis	2	2	-	4	2	2	-	4
Matematika	5	5	5	15	4	4	4	12
Deskriptivní geometrie	-	2	2	4	-	-	-	-
Fyzika 1)	4	4	5	13	2	3	3	8
Chemie 2)	2	2	-	4	3	3	4	10
Biologie 3)	-	-	2	2	2	3	3	8
Tělesná výchova	3	3	3	9	3	3	3	9
Základy výroby 4)	8	8	8	24	8	8	8	24
C e l k e m	36	36	36	108	36	36	36	108
Nepovinné předměty: 5)	2	2	2	6	2	2	2	6

Poznámky:

- 1) Z toho v učebním plánu s matematicko-fyzikálním zaměřením se v každém ročníku věnuje 1 hodina týdně praktickým cvičením.
- 2) Z toho v učebním plánu s chemicko-biologickým zaměřením se v každém ročníku věnuje 1 hodina týdně praktickým cvičením.
- 3) Z toho v učebním plánu s chemicko-biologickým zaměřením ve II. a III. ročníku se věnuje 1 hodina týdně praktickým cvičením.
- 4) Z toho zpravidla 1 den 6 hodin týdně výrobní práce v podniku.
- 5) Viz základní typ.

Z e m ě p i s

Cílem vyučování hospodářskému zeměpisu je dovršit zeměpisné vzdělání žáků a tím přispět k prohloubení jejich přípravy pro aktivní politický a kulturní život, pro práci ve výrobě i pro další vzdělávání.

Porozumění politicko-hospodářskému dění a osvojování zeměpisných poznatků i činností přispívá k výchově žáků v duchu materialistického světového názoru a komunistické morálky, k všestrannému rozvoji jejich myšlení, schopností a zájmů. Žáci poznají zákonitost vývoje světa ke komunismu.

Zeměpis poskytuje žákům soustavu hospodářskozeměpisných vědomostí o ČSSR, o SSSR, o ostatních zemích socialistické soustavy i o světové soustavě socialistické vcelku. Poskytuje jim hospodářskozeměpisné vědomosti i o ostatních důležitých oblastech a státech a o politicko-hospodářském rozdělení světa. Podstatnou součástí cíle je též požadavek, aby žáci získali praktické zeměpisné dovednosti.

Hospodářskozeměpisné vzdělání, jež žáci na střední škole získají, má obsahovat vědomosti o přírodních poměrech a jejich významu z hlediska výroby, vědomosti o obyvatelstvu zemí a politických poměrech. Základní součástí vzdělání jsou též vědomosti o struktuře hospodářství dané země a o jeho rozvoji, o rozmístění nejdůležitějších odvětví, o hlavních střediscích i oblastech. Jimi především přispěje zeměpis k polytechnickému vzdělání žáků. K hospodářskozeměpisnému vzdělání patří i vědomosti o nejdůležitějších mezinárodních, politických i ekonomických vztazích významnějších zemí.

Předním úkolem je osvojení hospodářskozeměpisných poznatků o ČSSR. Vyučování o ČSSR má poskytovat zejména zeměpisné vědomosti o hlavních odvětvích socialistické výroby. Zvláštní důraz se klade na zeměpis odvětví, v němž žáci konají výrobní práci.

Žáci pochopí úspěchy i další úkoly naší výstavby a vedoucí úlohu KSC hlouběji než na základní škole. Naučí se chápat souvislosti mezi rozmístěním a rozvojem jednotlivých úseků a odvětví našeho socialistického hospodářství. Porozumějí i vztahům mezi technickou úrovní, ekonomickou efektivitou a rozmístěním výroby a vztahům mezi rozvojem ekonomiky a růstem hmotné i kulturní úrovně lidu.

Vyučování má poskytovat žákům hlavně ty politické a hospodářskozeměpisné vědomosti a dovednosti, jež jim umožní s porozuměním, aktivně a iniciativně se podílet na socialistické výstavbě a chápat konkrétní plány rozvoje místní obce, okresu a kraje a jejich soulad s potřebami celostátními. Nezbytné zároveň je, aby žáci porozuměli souvislostem mezi naší výstavbou a rozvojem celé socialistické soustavy.

Hospodářský zeměpis ČSSR, práce s mapami a exkurze přispívají též k branné přípravě žáků.

Dalším zvláště důležitým úkolem je osvojení hospodářsko-zeměpisných poznatků o Sovětském svazu. Ty se výrazně zaměřují na hlavní znaky rozmístění klíčových odvětví a na rozvoj sovětského hospodářství, na výstavbu oblastí. Žáci si osvojí též poznatky o vedoucí úloze KSSS i o významu Sovětského svazu pro celou socialistickou soustavu a pro ostatní svět.

Vyučování zeměpisu má poskytovat vědomosti o politických a hospodářskozeměpisných poměrech ostatních socialistických států a socialistické soustavy jako celku. Obdobně jako v dějepise a v občanské výchově vysvětlují se i v zeměpise poznatky o obecných zákonitostech přechodu zemí k socialismu. Specifickým úkolem zeměpisu je vysvětlovat geografické podmínky, hospodářský rozvoj i perspektivy jednotlivých zemí a zvláště mezinárodní dělbu práce v socialistické soustavě. Na tomto učivu žáci poznají, že socialistická soustava je rozhodujícím činitelem v rozvoji společnosti.

Žáci mají získat i vědomosti o nejdůležitějších politických a hospodářskozeměpisných rysech hlavních zemí imperialistických i oblastí dosud méně rozvinutých, zemí národně osvobozenéckého hnutí.

Při vyučování zeměpisu mají se na hospodářských a na politických poměrech zemí s kapitalistickou hospodářskou soustavou mimo jiné vysvětlovat rozpory mezi třídami i mezi státy. Má se též vysvětlovat, proč rozvoj ekonomiky těchto zemí zaostává za tempem rozvoje ekonomiky zemí socialistických. Na příkladech politických a hospodářskozeměpisných poměrů se při vyučování vysvětluje agresivní podstata imperialismu i nejvýraznější formy, stupně a důsledky závislosti, do níž monopólní kapitalismus uvrhl někdejší koloniální území i slabší kapitalistické státy. Vysvětluje se však i povaha a úspěchy osvobozenéckých hnutí v závislých zemích i demokratických hnutí v zemích imperialistických. Vysvětluje se protiimperialistické zaměření těchto hnutí, jejich význam pro dosažení národní svobody málo rozvinutých zemí i pro světovou socialistickou soustavu a boj za mír. Vysvětluje se též význam politické a hospodářské pomoci socialistických států pro rozvoj osvobuzujících se zemí a pro definitivní likvidaci koloniálního režimu i neokolonialismu.

Z povahy hospodářského zeměpisu, z potřeb praktického života a přípravy na další vzdělávání vyplývá požadavek, aby si žáci osvojili dovednosti a návyky užívat map, zejména hospodářských, statistických a jiných přehledů a grafů. Naučí se též vypracovat jednoduché grafy, navyknou si používat dostupných periodik, popř. populárně vědecké literatury - i soustavně sledovat politickohospodářské dění a správně na ně reagovat.

Pro rozvoj myšlení mají v zeměpise největší význam poznatky o vztazích mezi geografickým prostředím a společností,

mezi společnostmi a výrobou, politikou a ekonomikou, vztahy mezi strukturou i rozvojem hospodářství a jeho rozmístěním. Zeměpis je pro žáky příležitostí k promyšlení odpovědí na otázky, kde, proč a v jakých souvislostech se vyskytují a vyvíjejí ty či ony důležité hospodářskozeměpisné jevy.

Zásadní význam pro příspěvek zeměpisu k ideově politické a morální výchově má poznávání společenských poměrů v socialistických zemích. Výklad jejich hospodářskozeměpisných poměrů ukazuje mimo jiné i to, že hlavní cestou k zvyšování blahobytu je vysoce produktivní práce i péče o společenské vlastnictví a že práce ve prospěch společnosti je hlavním smyslem, našeho života. Žáci poznají, jak vítězství socialismu a další výstavba v naší zemi je spjata s pomocí a spoluprací Sovětského svazu, s upevňující se jednotou světové socialistické soustavy i s rozvojem mezinárodního revolučního hnutí a s rozhodným bojem za mír.

Důležitou příležitostí pro výchovu jsou i témata o zemích s kapitalistickou hospodářskou soustavou. Kromě otázek politickohospodářských sledujeme na příkladech i projevy buržoazní ideologie v morálce vykořisťovatelských tříd a v kultuře. Zvláštní pozornost věnujeme vysvětlování reakční úlohy náboženských přežitků a církví.

Zeměpisné vědomosti o přednostech socialistického hospodářství o nevyhnutelnosti úplného vítězství socialismu, vědomosti o socialistické demokracii a o vedoucí úloze komunistických stran v boji za pokrok v celém světě a za socialistickou výstavbu přispějí k vypěstování komunistického přesvědčení žáků, k jejich cítění a jednání v duchu socialistického vlastenectví a internacionalismu, v duchu přátelství mezi národy.

Učivo je zaměřeno na perspektivy politickohospodářského vývoje zemí i soustav. Od předcházejících osnov se tyto osnovy liší zejména větším zdůrazněním politickohospodářských poznatků a požadavkem systematického vysvětlování politických poměrů zemí. Liší se i omezením učiva na poznatky důležité, jež mají být spojeny do účelných celků. V učebnicích i ve vyučování se učivo vybírá tak, aby žákům odpovídalo na závažné otázky, aby bylo pro ně obsažné, objevené i zajímavé. Musí obsahovat důkazy a žáky přesvědčovat. Zaměřuje se tedy tak, aby výrazně ovlivňovalo přesvědčení žáků, aby spoluvytvářelo jejich politický rozhled a rozvíjelo jejich zájmy. Musí být cílevědomě zaměřeno na výklad příčin a souvislostí. Učivo nesmí být faktograficky rozsáhlé, ale přiměřené vyučovacímú času a věku žáků. Je tedy náročné na myšlení, avšak nemá přetěžovat paměť žáků.

Na rozdíl od předcházejících osnov se při uspořádání učiva v systém přihlíží více k rozdělení světa na soustavy. Témata o státech světové socialistické soustavy tvoří proto souvislou řadu a zaujímají poslední třetinu prvního a celý druhý ročník. Ten končí přehledem socialistické soustavy. Výrazně se zvětšil podíl učiva o státech socialistických i o kapitalistických státech méně rozvinutých a oblastech národně osvo-

bozeneckého hnutí. Zmenšil se podíl učiva o státech imperia-
listických. Nově se řeší i obsah učiva o ČSSR, v němž se více
zdůrazňuje zeměpis odvětví a regionální princip.

Ve srovnání s předcházejícími osnovami se klade větší
důraz na práci s mapami a na ostatní praktické činnosti žáků;
druhy těchto činností se v osnovách uvádějí. Více se zdůraz-
ňuje též požadavek systematického opakování a procvičování
učiva.

Učivo obsahuje vždy i poznatky o geografickém prostředí
probírané oblasti či státu, ale s ohledem na předcházející
přípravu žáků a v míře nezbytné pro učivo ze zeměpisu obyva-
telstva a výroby. I když se v učivu o geografickém prostředí
navazuje na obsah zeměpisu na devítileté škole, mají být
zopakovány a popř. i doplněny poznatky o fyzickozeměpisných
zákonitostech.

V soustavě učiva i v praxi vyučování se uplatňuje prin-
cip aktuálnosti.

Požadavek realizace regionálního principu vyplývá z úle-
hy pracujících v řízení výstavby a správě obcí, okresů i kra-
jů i celé ČSSR. Žáci mají podrobněji poznat zeměpis i ekono-
mické otázky rozvoje místní oblasti.

Odborná příprava pro práci ve výrobě se prohlubuje spe-
ciálním zaměřením na zeměpis odvětví, v němž žáci pracují.

Při vyučování využíváme soustavně vědomostí a dovednos-
tí, které žáci získali na základní devítileté škole. Pozorně
využíváme též jejich vědomostí a zkušeností z ostatních před-
mětů a z mimoškolního života.

Rozsah učiva musí být jen takový, aby umožnil zopakovat
podle map nejdůležitější rysy i těch významnějších zemí, jež
nebudou v systému učiva zastoupeny samostatnými kapitolami.
Rozsah učiva musí umožnit, aby učitel mohl vysvětlovat učivo
názorně, zajímavě a hluboce, aby je mohl doplňovat novými
velmi významnými poznatky, aby mohl podrobněji učit o místní
oblasti a o zeměpisu odvětví, v němž žáci pracují (při učivu
o ČSSR ve II.ročníku).

Organizace i metody vyučování musí podněcovat aktivitu
žáků. Zpravidla v každé hodině s novým učivem bude dobře vy-
světlená látka procvičena praktickými činnostmi. Základním
prostředkem procvičování je čtení fyzických i ekonomických
map, jednoduchý rozbor přehledů, grafů apod. Při vyučování
a v rámci domácí přípravy sledují žáci též denní tisk a po-
dle svých možností i dostupnou literaturu, rozhlasové a te-
levizní pořady se zeměpisnou tematikou. Po probrání témat
zařazujeme hodiny celé věnované opakování, jež povede k utří-
dění vědomostí a k jejich upevnění.

Při vyučování používáme soustavně rozmanitých názorných
pomůcek. Základní pomůckou jsou mapy, z nichž zvláště mapy

hospodářské vyvěšujeme v učebně vždy na delší období. Používáme i nástěnných obrazů a jiných vyobrazení, obrazových souborů, diapozitivů, popř. diafilmů. Využíváme též filmů ukazujících život lidí a hospodářské poměry v zemích probíraných podrobněji. Produkční a polohové vztahy středisek a oblastí vyjadřujeme náčrtly na tabuli. Využíváme též pomůcek o výrobě a výstavbě v místním kraji.

V každém roce vykonáme se žáky zeměpisnou exkurzi do ekonomicky důležitého střediska či oblasti, zvláště v místním správním kraji. Při vyučování se opíráme též o vědomosti a zkušenosti žáků z ostatních exkurzí a z výrobní práce.

Zkoušíme - zpravidla formou rozhovoru se žáky - jen nejdůležitější obsah učiva, jenž byl důkladně vysvětlen i procvičen a opakováním upevněn. Vždy hodnotíme, jak si žáci osvojili i čtení map a ostatní praktické činnosti.

Údaje o počtu hodin naznačují, jak rozdělit vyučovací hodiny, aby se při vyučování postupovalo během roku rovnoměrně. V počtu hodin u jednotlivých témat jsou obsaženy i hodiny opakovací. Zařazujeme je po probrání rozsáhlejších částí učiva.

1. r o č n í k

(2 hodiny týdně, 66 hodin za rok)

1. Úvod do hospodářského zeměpisu (5)

Úkol a obsah hospodářského zeměpisu. Národní hospodářství, jeho úseky a odvětví. Rozmístění výroby.

Přehled zeměpisu obyvatelstva. Geografické prostředí a společnost.

Politické hospodářské rozdělení světa. Hlavní znaky kapitalistické společnosti a hospodářství. Kolonialismus. Rozpad koloniální soustavy. Oblasti bývalých kolonií. Protiimperialistický charakter národně osvobozenecých a demokratických hnutí. Socialistická soustava - záštita nezávislého národního rozvoje osvobozených zemí.

2. Anglosaská Amerika (4)

Spojené státy americké

Hlavní hospodářská, finanční a vojenská síla soudobého imperialismu. Přírodní podmínky hospodářství. Osídlení, třídní a politické poměry, vláda monopolů, vysoký stupeň vykořisťování dělnictva. Rasismus. - Nejdůležitější odvětví v hospodářství, hlavní oblasti a střediska. Průmyslový severovýchod. - Podíl USA na hospodářství kapitalistického světa. Americký imperialismus. Militarismus, vojenské paktů a základny.

Kanada

Zeměpisný přehled. Závislost na USA.

3. Latinská Amerika (5)

Přírodní podmínky hospodářství. Obyvatelstvo. Politické rozdělení Latinské Ameriky. Vliv USA. Příklady boje za úplné národní osvobození. Rozmístění nejdůležitějších odvětví průmyslu. Oblasti zemědělské výroby. Úzce specializované zemědělství a báňský průmysl, ovládaný zahraničním kapitálem: Laplatské státy, andské státy, Brazílie, Venezuela, středoamerické země. - Kuba.

4. Afrika (6)

Oblast protikoloniálního hnutí za svobodu a národní nezávislost. Přírodní podmínky hospodářství v Africe. Její osídlení a politické rozdělení. Koloniální typ hospodářství, velké rozdíly v rozvoji zemí, důležité obory výroby, oblasti a střediska: Severozápadní Afrika, Alžírsko, příklad metod a cílů imperialismu. Státy tropické Afriky, Guinea, Ghana, Nigerie, Kongo. Jižní Afrika, Jihoafrická unie, rasistický stát. Severovýchodní Afrika, Etiopie, Sjednocená arabská republika.

5. Jihozápadní Asie (2)

Přírodní podmínky hospodářství. Osídlení a politické rozdělení. Zvláštní charakter zemědělství. Průmysl, těžba ropy, hlavní oblasti a střediska. Úloha zahraničního kapitálu. Arabské státy. Irák. Turecko, Irán.

6. Jižní a jihovýchodní Asie a Japonsko (4)

Přírodní podmínky. Osídlení a společenské poměry. Politické rozdělení, úspěchy národně osvobozenického boje. - Indická republika, zemědělská výroba, úsilí o industrializaci země, rozmístění výroby. - Státy Zadní Indie. Filipíny, pakt Seato. - Indonéská republika, zemědělství, politika výstavby a mírové spolupráce. - Japonsko, zeměpisný přehled. Imperialistická země rozvinutého kapitalistického průmyslu a feudálních přežitků v zemědělství. Boj lidu proti závislosti na USA.

7. Kapitalistické země Evropy (8)

Německá spolková republika
Přírodní podmínky hospodářství. Obyvatelstvo. Vznik NSR. Politické poměry. - Rozmístění nejdůležitějších odvětví výroby. Hlavní střediska průmyslu. Poruří. Vysoká úroveň průmyslu. Úloha militarizace hospodářství, podpora USA. Politické postavení NSR. Revanšismus.

Francie

Přírodní podmínky hospodářství. Obyvatelstvo, politické

poměry. Zeměpis nejdůležitějších odvětví výroby. Hlavní střediska a oblasti. Rozpad koloniálního panství. Rostoucí závislost na americkém a německém kapitálu.

Velká Británie

Nejstarší kapitalistická velmoc. Přírodní podmínky hospodářství. Obyvatelstvo, politické poměry. Rozmístění nejdůležitějších odvětví, hlavní střediska. Střední Anglie. Význam britského průmyslu, námořní dopravy, dovozu surovin a vývozu kapitálu. Struktura britského imperia a jeho rozpad.

Přehled ostatních kapitalistických zemí Evropy

Přírodní poměry a hospodářský význam ostatních kapitalistických států.

8. Svaz sovětských socialistických republik /15/

SSSR - první socialistický stát. Největší stát světa. Hlavní článek světové socialistické soustavy.

P ř í r o d n í p o d m í n k y Sovětského svazu - přehled poměrů povrchu, klimatických poměrů, vodstva a vegetačních oblastí. Bohaté přírodní zdroje - rozmístění zásob nerostných surovin, vodních zdrojů, půd a lesů.

O b y v a t e l s t v o a jeho rozmístění. Politické uspořádání, svazové republiky, úloha KSSS. Socialistické společenské vztahy. Rozmach kultury a neustálý vzestup životní úrovně.

N á r o d n í h o s p o d á ř s t v í. Jeho struktura. Význam hospodářského rajnování. Výstavba materiální a technické základny komunistické společnosti.

Přehled zeměpisu těžkého průmyslu. Přednostní růst průmyslu výrobních prostředků. Rozvoj odvětví, národohospodářský význam; hlavní oblasti a střediska; další výstavba; příklady hospodářských styků s ČSSR: Těžba paliv, těžba rud a hutnictví, energetický průmysl. Strojírenství. Chemický průmysl. Těžba dřeva a průmysl dřevozpracující.

Přehled zeměpisu zemědělství. Zvětšování půdního fondu. Základní oblasti rostlinné a živočišné výroby, rybolov. Perspektivy rozvoje.

Doprava a její úloha v sovětském hospodářství. Přehled odvětví. Význam letecké, říční a námořní dopravy. Železniční doprava - nejdůležitější odvětví.

Přehled nejdůležitějších hospodářských středisek a oblastí. Rozvoj oblastí.

Postavení SSSR ve světovém hospodářství. Spolupráce s ostatními zeměmi socialistické soustavy.

9. Asijské státy socialistické soustavy /5/

Čínská lidová republika

Stát s největším počtem obyvatelstva. Přírodní podmínky hos-

podářství. Vítězství socialistické revoluce. Celková charakteristika hospodářství. Industrializace, rozmístění základních odvětví průmyslu, hlavní střediska a oblasti. Rozvoj a rozmístění zemědělství. Výstavba dopravní sítě. Hospodářské styky s SSSR, ČSSR a s ostatními zeměmi socialistické soustavy.

Mongolsko, Korejská lidově demokratická republika, Vietnamská demokratická republika.

Hospodářskozeměpisný přehled, výsledky výstavby.

E x k u r z e: Zeměpisné poměry důležitého průmyslového střediska (6)

Besedy, filmy aj. (4)

P r a k t i c k é p r á c e (konané během roku):

Čtení fyzických, politických a zvláště hospodářských map světadílů a států. Čtení kartogramů a grafů. Sestavení 3 - 4 jednoduchých grafů podle národohospodářských dat. Využití statistických tabulek a přehledů se základními údaji o státech, o demografických a hospodářských poměrech. Srovnávání států na základě statistického materiálu a map. Sledování zpráv v denním tisku, ve všeobecně dostupných politických, hospodářských i populárně vědeckých časopisech a zpracování jednoduchých a krátkých přehledů (1 - 2 za rok).

2. r o č n í k

(2 hodiny týdně, 66 hodin za rok)

1. Československá socialistická republika (36)

ČSSR, součást světové socialistické soustavy. Politický a ekonomický význam její polohy (1)

Přírodní poměry v Č S S R a j e j i c h v ý z n a m p r o h o s p o d á ř s t v í

(Zeměpisné prostředí místní oblasti podrobněji.)

Přehled České vysočiny a Karpatské soustavy. Význam tvárnosti povrchu pro výrobu, osídlení a dopravu. Přehled zásob nerostných surovin - podle hlavních druhů a oblastí. - Klimatické poměry našeho území, oblasti relativně suché a oblasti relativně vlhké. - Hospodářský význam řek - z hlediska energetického využití, zásobování vodou a dopravy. Oblasti s významnými zásobami podzemní vody. Naše vodní hospodářství. - Oblasti lesů, jejich skladba a možnosti těžby. Všestranný význam lesů.

O b y v a t e l s t v o Č S S R (2)

Rozmístění obyvatelstva, další vývoj osídlení. Skladba

obyvatelstva podle zaměstnání. Úkoly pracujících při zabezpečování rozvoje výroby. Vedoucí úloha KSČ. - Územní organizace ČSSR.

H o s p o d á ř s t v í Č S S R (20)

Socialistické národní hospodářství. Jeho organizace. Koordinace plánování, spolupráce se zeměmi socialistické soustavy. Souvislost naší výstavby s rozvojem světové socialistické soustavy (1)

(Podrobněji zeměpis odvětví, v němž žáci pracují v základech výroby.)

Průmysl (14)

Základní úsek národního hospodářství. Přednostní růst těžkého průmyslu. Naše postavení ve světové výrobě.

Zeměpis hlavních odvětví. Význam odvětví pro národní hospodářství, další výstavbu a spolupráci s ostatními zeměmi socialistické soustavy; využití přírodních podmínek; zásobování surovinami a energií; souvislost s ostatními odvětvími; objem výroby u nejdůležitějších výrobků; principy rozmístění, důležitější střediska a oblasti - se zvláštním zřetelem k místnímu správnímu kraji; další výstavba:

Průmysl paliv a energetiky; význam vývozu koksu; světové dodávky ropy.

Průmysl rudný a hutnictví; dílčí význam naší těžby rud, dovoz rud ze zemí socialistické soustavy; hlavní hutní závody.

Strojírenství - hlavní odvětví průmyslu, obory, naše specializace, spolupráce se zeměmi socialistické soustavy. Postavení našeho strojírenství.

Průmysl chemický - naše surovinové zdroje, dodávky surovin z SSSR a ostatních zemí.

Průmysl stavebních hmot, keramický a sklářský. - Přehled ostatních odvětví. Přední postavení ČSSR ve spotřebním průmyslu.

Zemědělství (3)

Hlavní oblasti zemědělských půd.

Úkoly zemědělství a základní otázky jeho rozvoje. Souvislost s rozvojem průmyslu. Zeměpis odvětví zemědělské výroby - se zvláštním zřetelem k místnímu kraji a k nejdůležitějším produkčním oblastem. Rostlinná i živočišná výroba, jejich struktura, dosažená úroveň a rozmístění. Kraje s významnou zemědělskou výrobou.

Doprava (2)

Postavení dopravy v národním hospodářství, její odvětví, další rozvoj. Spolupráce se sousedními zeměmi socialistické soustavy. - Železniční doprava; významné vnitrostátní tratě, spoje do zahraničí. - Ostatní odvětví dopravy.

Nejdůležitější oblasti a střediska hospodářství (5)

Plánovitý rozvoj krajů. - Průmysl ve Středočeském, Severočeském a Severomoravském kraji, industrializace slovenských krajů, její výsledky a další úkoly; současné nejdůležitější průmyslové stavby v ČSSR; charakteristika Prahy, Plzně, Ostravy, Bratislavy a Košic.

Místní správní kraje.

Československý zahraniční obchod (2)

Hlavní rysy našeho zahraničního obchodu. Naprostá převaha výměny výrobků se zeměmi socialistické soustavy, zvláště s SSSR, s NDR a s Polskem. Vysoký podíl strojírenských výrobků ve vývozu. Dovoz strojů, surovin a potravin. Rozmach výroby - růst objemu zahraničního obchodu.

2. Ostatní evropské země socialistické soustavy (10)

Německá demokratická republika

Vznik NDR a její politický význam. Úsilí o mírové sjednocení Německa. - Přírodní podmínky hospodářství, osídlení a politické poměry. Berlín. Zeměpis hospodářství - zvláště těžby hnědého uhlí, energetiky, strojírenství a chemického průmyslu, výstavba hutnictví. Hlavní střediska. Jižní průmyslová oblast. Vyspělé zemědělství. Hospodářská spolupráce s ČSSR a s ostatními zeměmi soustavy.

Polsko

Přírodní podmínky hospodářství. Osídlení, politické poměry. Zeměpis hlavních odvětví výroby, zvláště těžby černého uhlí, síry a rud, koksárenství, hutnictví a strojírenství. Hlavní hospodářská střediska, hornoslezská průmyslová oblast. Zemědělství srovnáním s ČSSR. Hospodářská spolupráce s ČSSR a s ostatními zeměmi soustavy.

Maďarsko

Přírodní podmínky hospodářství. Osídlení a politické poměry. Rozmístění a rozvoj důležitějších odvětví, zvláště těžby bauxitu, hutnictví hliníku, strojírenství, potravinářského průmyslu. Zemědělství. Hospodářská spolupráce s ČSSR a s ostatními zeměmi.

Rumunsko

Přírodní podmínky hospodářství. Osídlení a politické poměry. Rozmístění a rozvoj nejdůležitějších odvětví, zvláště těžby a zpracování ropy a zemních plynů, strojírenství, zemědělské výroby, hlavní oblasti a průmyslová střediska. Příklady spolupráce s ČSSR a s ostatními zeměmi socialistické soustavy.

Bulharsko

Přírodní podmínky a osídlení, politické poměry. Přehled průmyslu a zemědělství, hlavní oblasti a střediska, výsledky výstavby. Příklady spolupráce s ČSSR a s ostatními zeměmi soustavy.

Albánie

Přírodní poměry a osídlení. Výsledky výstavby a příklady spolupráce.

3. Přehled světové socialistické soustavy (10)

Vznik soustavy, přehled států, její poloha a územní rozloha.

O b y v a t e l s t v o zemí socialistické soustavy, národy, rozdíly v lidnatosti států a hlavní oblasti osídlení, největší města.

Základní rysy výstavby socialismu, perspektivy komunismu. Vedoucí úloha marxisticko-leninských stran. Socialistické výrobní vztahy. Plánovitý, koordinovaný a rychlý ekonomický rozvoj. Těsná politická, technická a hospodářská i kulturní spolupráce. Úlohy Rady vzájemné hospodářské pomoci. Harmonické spojení národních zájmů se zájmy upevňování a rozvoje celé socialistické soustavy.

Zeměpisný přehled p r ů m y s l u. Rozvoj geografické dělby práce. Význam obrevských zásob a těžby uhlí, repy, rud a vysoce rozvinutého průmyslu v Sovětském svazu. Rozhodující podíl SSSR v celkové průmyslové výrobě soustavy. Přehled průmyslu ostatních zemí, důležitého z hlediska hospodářské spolupráce, jeho další výstavba. Srovnání průmyslové vyspělosti zemí a jejich rozvoje. Postavení ČSSR. Výsledky soutěžení se soustavou kapitalistickou.

Zeměpisný přehled z e m ě d ě l s t v í - podle půdního fondu, klimatických podmínek, specializace i stupně rozvoje. Výsledky soutěžení s kapitalistickými zeměmi.

Zeměpisný přehled d o p r a v y v zemích soustavy, odlišnost podmínek. Letecká doprava. Říční a námořní doprava, nejvýznamnější přístavy. Dopravní spojení ČSSR s ostatními státy.

P o s t a v e n í socialistické soustavy ve světové výrobě. Převaha socialismu nad kapitalismem. Význam spolupráce zemí socialistické soustavy s ostatními, zvláště se zeměmi méně rozvinutými, s neutrálními státy. Mírové soužití a soutěžení. Úplné vítězství socialismu je nevyhnutelné.

E x k u r z e: Zeměpisná pozorování v důležité průmyslové či zemědělské oblasti (6)

Besedy, filmy aj. (4)

P r a k t i c k é p r á c e (konané během roku):

Čtení fyzických, politických a hospodářských map ČSSR a států socialistické soustavy. Čtení hospodářskozeměpisných kartogramů a grafů. Sestavení jednoduchých grafů o hospodářství ČSSR, SSSR, ostatních států socialistické soustavy (3 - 4 za rok). Srovnání socialistických států mezi sebou i se státy kapitalistickými - podle map a statistického materiálu. Srovnání jednotlivých krajů v ČSSR. Zjišťování dopravních vzáleností podle železničního jízdního řádu. Jednoduché i stručné zpracování zpráv z denního tisku, ostatních časopisů, popř. i z publikace žákům přístupné (1 - 2krát za rok).

O B S A H

Učební plán	3 - 6
Zeměpis	7
1. ročník	11
2. ročník	14

